

Valt er heil uit de Hofstad te verwachten?

Wat zit er in het vat voor sector goeddoen?

Welk verhaal vertellen de verkiezingsprogramma's?

Door: Gosse Bosma

16-11-2023

Politiek en Overheid

Het is bijna zover, we tellen af naar 22 november. Dan mogen we weer, wij burgers van dit land in de wachtstand. Een land waar overheid en politiek aan de bak moeten, na zoveel jaren van visie- en stuurloosheid, gedoe en beleid dat grote groepen mensen in grote problemen bracht. Wat is de afdrank van de verkiezingsprogramma's? Valt het mee, valt het tegen? Een overzicht

---

Het lijkt vaak dat er bij aanstaande verkiezingen weer allerlei nieuwe kansen zijn en keuzes zullen worden gemaakt. Dat is natuurlijk niet zo. Het voor filantropie relevante overheidsbeleid gaat doorgaans over randvoorwaarden en deze staan zelden hoog op de politieke agenda. Goed overheidsbeleid, althans voor organisaties die zich vooral op eigen kracht en met steun vanuit de samenleving voor publieke idealen inzetten, is voor veel politici onbekend terrein en onvoldoende spraakmakend om zich daarmee te profileren.

Goed overheidsbeleid is beleid dat het belang van filantropie/burgers die zich voor de publieke zaak inzetten integraal erkent; daaraan ruimte geeft, ook om steun voor het werk te vragen (fondsenwerving); de voedingsbron 'vrijwilligerswerk' beschermt en stimuleert en tot slot de hulpbronnen, zoals giftenaftrek en een maatschappelijk loterijstelsel, ondersteunt en sterker maakt.

Grotere bewegingen

We doen er overigens goed aan om de verhouding politiek/overheid en de sector en het voor de filantropie relevante overheidsbeleid over een wat langere periode te bekijken. En ook te proberen 'tussen de regels' grotere bewegingen te zien. Wat meer dan een momentopname. Vlak voor de Tweede Kamerverkiezingen van 2021 schreef ik ook een bijdrage over de verwachtingen die we toen mochten of konden hebben, op basis van de programma's. Mijn conclusie over de programma's was toen:

Vergeleken met de programma's, uitgebracht bij vorige verkiezingen (2017!), lijkt er meer aandacht te zijn voor het belang van maatschappelijke organisaties, die zich met de vrijwillige steun van 'burgers' voor de goede zaak inzetten. Een aantal partijen, vooral die met een christelijke signatuur, heeft voor de filantropie aangemeten passages in het programma staan. D66 en GL volgen op gepaste afstand. Het belang van de giftenaftrek lijkt breed te worden ondersteund. De vrijwillige inzet van burgers – het vrijwilligerswerk – wordt gekoesterd maar over het geheel genomen wat diffuus behandeld.

Geen boter bij de vis

Terugkijkend op de laatste twee jaar: het overheidsbeleid is er voor de filantropie niet beter op geworden. In debatten, in het ANBI-beleid, in rapporten werd weliswaar vaak lof over de rol en het belang van vrijwilligerswerk, goede doelen en fondsen uitgesproken, maar boter bij de vis kwam er niet. Aftopping van de periodieke giftenaftrek in 2022 was een teleurstellende verrassing en, na de nodige lobby-inspanningen, ten dele gerepareerd. De drukkende en beperkende regelgeving voor de brede sector is niet aangepakt en loterij-aftrekten blijven onder druk staan. En de deur lijkt dicht te blijven voor een passend onderscheid in wetgeving tussen de donateur die geeft en de consument die een product koopt.

Maar laten we vooruitkijken. In het *Vakblad Fondsenwerving* stond recent (24 oktober) een uitstekend overzicht van wat er in programma's staat over de voor de sector relevante zaken en onderwerpen^[1]. Het vakblad heeft de programma's, wat mij betreft terecht, alleen gescand op thema-onafhankelijke onderwerpen. Dus niet op natuur-, klimaat of gezondheidsbeleid, of armoedebestrijding en ontwikkelingssamenwerking. Wel op vrijwilligerswerk, giftenaftrek, ANBI etc. Conclusie was dat er in de programma's bijster weinig aandacht is voor het werk van goede doelen en maatschappelijke organisaties. Het vrijwilligerswerk komt er nog het beste van af, maar zelfs een tipje van een visie ontbreekt. Afdronk volgens mij: de programma's stellen teleur, zeker t.o.v. 2021.

Nieuw Sociaal Contract

Maar: het programma van NSC was op 24 oktober nog niet af. Dus hoe zit het met de 'Omtzigt-factor'? Bij de verkiezingen van 2021 benoemde ik die in de context van zijn toenmalige rol als 'luis in de pels' binnen het CDA, op basis van zijn toen net verschenen boek. In dat boek gaf hij aan dat de rolverdeling tussen overheid en samenleving / middenveld serieuze aandacht verdient. Inmiddels lijkt hij dé machtsfactor voor Nederland te worden (tenzij de laatste campagneweek dramatisch voor hem of NSC verloopt). Dus, wat zit er in het vat voor de sector mocht hij aan de touwtjes gaan trekken? Wat voorspelt het programma van NSC?

'Tijd voor herstel' is een bijzonder programma. Het is het enige programma dat expliciet de verantwoordelijkheid van de burger voor de toekomst van Nederland benoemt. In elk hoofdstuk wordt aangegeven 'wat van de samenleving wordt verwacht' naast 'wat van de overheid wordt verwacht'. Weliswaar wat karig uitgewerkt maar dat een partij zo duidelijk markeert dat het heil niet van alleen de overheid te verwachten is, is opvallend. En, naar mijn inschatting, niet zonder betekenis mocht NSC mee gaan regeren.

Giftenaftrek

Wat verder opvalt is dat NSC expliciet handhaving van de giftenaftrek in het programma heeft staan (pg 78). Diverse andere partijen, die dat bij de vorige verkiezingen nog wel deden, doen dat nu niet. Wat enigszins tegenvalt is dat de giftenaftrek niet als onderdeel van bijvoorbeeld 'het belang van een levendig maatschappelijk middenveld' naar voren komt. Een dergelijk hoofdstuk ontbreekt, terwijl dat in zijn boek wel bijzondere aandacht kreeg.

Voor het overige staan er voor de sector geen belangwekkende maatregelen of voorstellen in het programma. NSC heeft duidelijk andere prioriteiten voor herstel van het land. Wel jammer dat er niet wordt gerept van een *nieuw contract* tussen overheid en middenveld. Een contract waarin bijvoorbeeld het belang van de rol van de sector van goed doen voor een open en pluriforme democratie expliciet wordt erkend en als optelsom van duizenden onafhankelijke spelers aan een beter bestuur van Nederland kan bijdragen. Misschien iets voor het volgende regeerakkoord?

Gosse Bosma is adviseur bestuur en politiek. Hij schreef deze bijdrage op persoonlijke titel. [1]

<https://www.fondsenwerving.nl/verdieping/artikel/2023/10/24/Weinig-aandacht-voor-goede-doelen-en-maatschappelijke-organisaties-in-verkiezingsprogrammas>

Over de auteurs

Door gezondheidsproblemen neemt Margreet Plug tijdelijk de werkzaamheden waar van Gosse Bosma, directeur Goede Doelen Nederland. Maar niemand twijfelt eraan dat Bosma achter de schermen (zijn handelsmerk) zijn invloed laat gelden als directeur van koepel Goede Doelen Nederland, dat de belangen van ruim honderdtachtig leden en bijna drie miljard euro geeft vertegenwoordigt. De dossiertijger en geslepen onderhandelaar die Bosma is maken hem in de goededoelenbranche al vele jaren een speler met veel invloed.